

Estonia "Giselle" 1929.

"Giselle'i" praegune esipaar Kaie Kõrb ja Viesturs Jansons.

EESTI "GISELLE" LIUGLES HELSINGISSE

19. mail üritas Estonia uuesti taastada Eesti—Soomesilda, mis algatati 1937. aastal "Pähklipureja", lühiballettide ning särava esipaari Klaudia Maldutise—Artur Koidu poolt. Nüüd viidi Helsingi Ooperi vanasse majja maailma balletikunsti kuldajastu tippteos "Gisel-

"Giselle'i" versioonini 1942. aastal, seljataga edu "Pähklipureja" (1936), "Punase mooni" (1939), "Luikede järvega" (1940). Oli kasvanud solistide juhtgrupp oma priimabaleriini (Klaudia Maldutis) ning esitantsijaga (Artur Koit). Myrtha ossa oli välja panna koguni kolm baleriini —

sid vilide käskijanna variatsioonide ekspressiivsed lõigud. Ulanova töö olulisim saavutus oli tugev rõhk meestetantsule. Tiit Härmi ja Jüri Lassi andelaad soodustas seda.

Balletti on ka kirglikult armastava metsniku teema. Juba esimene osatäitja Boris Blinov (1929) sai

Maimussov, hilisem Peterburi Maria Teatri premjäär Jevgeni Neff ja Andrei Ustinov (praegu Florida balletis). Ka Myrthasid sai terve rida. Eriti hästi sobis see roll range klassikalise tantsukooliga Tatjana Laidile ja Olga Tšitšerovale, aga ka Lemme Järvile, Tatjana Kilgasele.

Estonia Helsingi külalissetenduste aegu tantsis Albertit aga Viesturs Jansons, nimiosa priimabaleriin Kaie Kõrb. "Giselle" ja "Luikede järve" on oma kaunilt antud armastustemaga ilmselt Kõrbi lemmikballetid. Ent Giselle'ini viis teda käändurohke tee: enne kodulava

Klaudia Maldutise—Artur Koidu poolt. Nüüd viidi Helsingi Ooperi vanasse majja maailma ballettikunsti kuldajastu tippteos “Giselle” — kõrgtasemel esitajateansambliga (Kaie Kõrb, Viesturs Jansons, Jane Raidma).

Mõned esmamuljed.

Helsingi linnavalitsuse kultuurijuht **Yrjö Larmola**: “Etendus meeldis väga. Estonia ballett on täiesti Euroopa tasemel.”

Rahvusoooperi tantsija **Suvi Pohjanen**: “Kaie Kõrb on eriti silmapaistev baleriin. Lavastuses on stiili. II vaatus on Estonial Helsingi “Giselle’iga” võrreldes parem.”

Helsingin Sanomate kriitik **Auli Räsanen**: “Olen väga rahul. Estonia balletil on erakordselt hea esipaar. Kaie Kõrb on tõeline primabaleriin.”

1929

“Giselle” on Estonia balletiloos erilise tähendusega, saates teatri balletti peaaegu selle algaegadest. Estonia jõudis romantismi olulisima tööni 1929. aastal. Aga ballettjuht ei lähtunud kanoonilisest konseptsioonist — **Rahel Olbreid** paelusid suured inimtunded, nende elulähedane vahendamine. Nii lähendati balletilavastust draamale. Esimene Giselle oli algaja tantsijatar **Valli Kuurman**, Albert — **Artur Koit**. Tolleaegne kriitika kiitis kunstiküpsmaks kontskingades tantsitud esimese vaatuse. Teise vaatuse kohta arvati, et Olbrei koreograafia käis tantsijatele üle jõu. “Giselle’i” lavastus määras edasise suundumuse omandada kindlamalt klassikalise tantsu alused.

1942

Rahel Olbrei jõudis oma järgmise

tide juhtrupp oma primabaleriini (**Klaudia Maldutis**) ning esitantsijaga (**Artur Koit**). Myrtha ossa oli välja panna koguni kolm baleriini — **Juta Arg**, **Ada Ahi** ja **Veera Leever**. Maldutis ja Koit panid hingestatud tantsuga aluse Giselle’i-Alberti traditsioonile Estonias.

1959

Kanoonilise “Giselle’i” koreograafilise teksti (Perrot-Coralli algvariant Petipa töötluses) tõi 1959. aastal välja tolleaegne peaballettmeister **Viktor Päri**. Ta jälgis rohkem tantsu sammustiku välist joonist, süvenemata sisuliselt romantismi stiili. Lavastuse tantsutehniline tase oli küll kõrge ja töö kujunes Eesti balletiloos oluliseks. Sai sündida Estonia legendaarseima primabaleriini **Helmi Puuri** isikupärane, õhkõrn ja poeetiline Giselle, keda ta intuiitiivselt tantsis romantismi vaimus. Puuri Giselle’i sisemist tugevust aitas antipoodina rõhutada tippbaleriin **Tiiu Randviiru** külm-võimukas Myrtha. Erakordselt meelde jääb duell!

Lavastus sai tähiseks ka hapra baleriini **Aime Leisi** loometeel: Giselle’i dramaatilised jooned avasid tema uue tahu. Alberti traditsiooni kandsid edasi **Uno Puusaag** ja **Väino Aren**.

1966

Viktor Päri lavastusest alates sai “Giselle’ist” “Luikede järve” kõrval pidevalt kavas püsiv repertuaariballett. Aeg-ajalt lavastust uuendati. 1966. aastal oli värskendajaks ja uute osatäitjate väljaõpetajaks **Niina Ulanova**, kes lähendas lavastust Leningradi traditsioonidele. Nimi-osalist hakkas tantsima nukralt lüüri-line graatsiline **Tamara Soone**. Myrthana debüteeis eredalt isikupärane **Juta Lehiste**, kellele eriti sobi-

Lassi andelaad soodustas seda.

Balletis on ka kirglikult armastava metsniku teema. Juba esimene osatäitja **Boris Blinov** (1929) sai kuulda kiidusõnu. Blinov oli veelgi küpssem 1942. aasta lavastuses — tegutsemine sügava armastuse sunnil oli psühholoogiliselt veenvalt põhjendatud. Sama saab öelda ka tema dublandi **Valentin Lindi** kohta. Just veenvus ühendab teisigi metsniku rolli loojaid — **Ilmar Silla**, **Kaljo Saareke**, **Väino Aren**, **Verner Loo**, **Janis Garancis**, **Vladimir Kuzmin** (Helsingis esines **Vitali Nikolajev**).

1975

Ilmselt kõige murrangulisema “Giselle’i” Estonia ajaloos tõi välja kuuluse baleriin **Alla Šelest** 1975. aastal. Kümmeaastat kavas püsinud lavastuses hakati esmakordselt tõsiselt mõtlema esitusstiilile, -määnerile, tantsuvormile. Šelest korrigeeris ja ühtlustas baleriinide kehahoidu, rõhutas kaelajoont, langetatud õlgu, abaluude ja puusavöö erilist asendit. Ent polnud seegi veel romantismiballetile iseloomuliku graatsilise käte liikumise ja erilaadse koordinatsiooni taotlus. Juba varem Giselle’i tantsitud eleeegilisele Tamara Soonele lisandus uusi osatäitjaid — **Elita Erkina**, **Inge Arro**, **Larissa Sintsova**, **Saima Kranig** — igauks omanäoline. Ent just Saima Kranig oli esimene eesti baleriin, kes tahtis taastada stiili selle algses ilus, mis tähendas vagonovaliku kätekoordinatsiooni asendamist graatsilisema ja vabama plastikaga.

Need olid aastad, mil Estonia trupp aina täienes andekate tantsijatega. Toodi välja mitu tantsuliselt võrdvõimelist koosseisu. Vaheldumisi Tiit Härmiga tantsisid Albertit tõeliselt aristokraatliku hoiakuga, hästi koolitatud kehaga **Vjatšeslav**

Eriti hästi sobis see roll range klassikalise tantsukooliga **Tatjana Laidile** ja **Olga Tšitšerovale**, aga ka **Lemme Järvile**, **Tatjana Kilgasele**. Üha uute osatäitjate lülitumine hoidis lavastuse värskena. Edukalt läksid etendused ka Moskvast.

1988

Tänini tantsitakse “Giselle’i”, mille 1988. aastal tõi lavale **Nikita Dolgušin** Peterburist. Selleks ajaks oli koosseis kasvanud suureks (ligi 70 tantsijat) ning koondas paljusid andekaid soliste. Pikk on Albertite rida — **Tiit Härm** kõrval **Viktor Fedortšenko**, **Juri Jekimov**, **Meelis Pakri** ja **Toomas Edur**.

BALLETISTIPENDIUM KATI IVASTELE

Eesti nimelistele kunstiauhindadele ja -stipendiumidele lisandus nüüd Estonia esitantsija **Klaudia Maldutise** nimeline stipendium. Selle pälvis **Kati Ivaste**.

Nüüdsest antakse stipendiumi igal aastal ühele silmapaistvale tantsijale. Kui Maldutis pärast poole sajandilist eemalolekut 1994. aastal taas koju jõudis, tegi ta testamendi. Vanaproua määras ühe osa oma pärandusest Estonia Seltsile omanimelise fondi asutamiseks (algkapital 25 000 krooni). Stipendium kasvab igal aastal 250 krooni võrra. Aprillis andis žürii (**Helmi Puur**, **Kaie Kõrb**, **Mai Murdmaa**, **Rita Palutser** ja **Heino Aassalu**) stipendiumi viimaste hooaegade silmapaistvale debütandile (**Giselle**, **Maria**, **Quiteria** jt.) **Kati Ivastele**, kellel on järgmiseks hooajaks juba välisleping.

Viimaste hooaegade silmapaistvaim debütant **Kati Ivaste**

Balletiküljed koostanud **HEINO AASSALU**